

RETSPOLITISK FORENING

HØRINGSSVAR

fra Retspolitisk Forening

vedrørende betænkning fra Udvalget om konfliktråd

Justitsministeriets sagsnummer 2008-730-0780

Retspolitisk Forening har fra Justitsministeriet modtaget anmodning om et hørings svar over betænkningen vedr. konfliktråd, men har ikke været i stand til at afgive svar inden for den fastsatte høringsdato (12. januar 2009), hvilket man beklager. Foreningen har alligevel nu udarbejdet nedenstående hørings svar, som man eftersender til Justitsministeriets orientering og eventuelle kommentar.

Kommentar til betænkningen

Retspolitisk Forening (i det følgende RPF) hilser betænkningens forslag om en særlig lov om konfliktråd velkommen og finder, at betænkningen er vel gennemarbejdet både med hensyn til baggrunden for forslagene, herunder de hidtidige erfaringer fra Danmark og udlandet, specielt de andre nordiske lande, og med hensyn til analysen af de problemer og muligheder, der knytter sig til udarbejdelsen af en mere permanent gennemførelse af konfliktrådstanken.

RPF finder intentionen om et landsdækkende system af konfliktråd særdeles positiv, idet konfliktråd – i samsvar med teori og praksis vedrørende ”restorative justice” (genoprettende ret/retfærdighed) – kan udgøre en konstruktiv måde at indarbejde hensynet til kriminalitetens ofre i et system, der samtidig tager hensyn til resocialiseringen af gerningsmændene og til samfundets interesse i at mindske psykiske, sociale og økonomiske omkostninger ved kriminalitet.

Selv om betænkningens flertal i nogle henseender ser reaktioner på kriminalitet som et anliggende for to parter – gerningsmanden og samfundet – fremgår det flere steder i betænkningen, at man netop i realiteten må anskue emnet som involverende i alt 3 parter – dvs. også ofret/forurettede, som man netop søger inddraget mere i det samlede reaktionsmønster. Denne tendens er udtryk for en generel interesse for at forbedre ofrets situation og retlige status, som i de senere år er fremtrådt stadigt stærkere i både dansk, nordisk og international kriminalpolitik.

RPF vil således generelt støtte betænkningens sobre og vel gennemtænkte forslag til en mere permanent ordning. At give gerningsmand og forurettet mulighed for at give udtryk for deres følelser og reaktioner på de begåede handlinger under afslappede former er et væsentligt bidrag til at udligne det traume, som kriminaliteten har påført både (lokal)samfundet, ofret – og gerningsmanden. Med en neutral mægler som formidler får parterne mulighed for at finde frem til en aftale om at udligne den opståede konflikt med konstruktive tiltag såsom undskyldning og

kompensationer – hvoraf der under overskriften genoprettende ret eller *restorative justice* i udlandet er udviklet en omfattende palet af aftalemuligheder.

Medens man hidtil i Danmark har været forholdsvis forsigtig med at udvikle nye former for genopretning har man i udlandet – ikke mindst i USA og England samt adskillige lande syd for Ækvator – eksperimenteret med en lang række innovationer, som vi også bør overveje nærmere her i landet, og som udvalget har været opmærksomt på, dog uden at gå nærmere ind på disse muligheder. Her kan man håbe, at den fremtidige ordning vil give anledning til større eksperimentering, så meget mere som disse forsøg har vist gode resultater i udlandet.

I nordisk praksis har konfliktråd navnlig været benyttet over for unge lovovertrædere – i visse tilfælde også unge under den kriminelle lavalder, også i Danmark. RPF finder, at der hermed er åbnet mulighed for mere konstruktive tiltag over for unge kriminelle end de hidtil anvendte, og at sådanne tiltage ved tidlig intervention kan erstatte overvejelser om sænkning af den kriminelle lavalder. Men også anvendelsen af ungdomssanktion og andre, hårdere tiltag over for unge kriminelle over den kriminelle lavalder bør kunne erstattes af brugen af konfliktråd med innovative aftalemuligheder. I visse passager henviser udvalget til de eksisterende reaktionsmuligheder over for unge kriminelle som en begrundelse for en vis indskrænkende anvendelse af konfliktråd.

Hertil vil RPF bemærke, at konfliktråd netop har en række fordele, som de eksisterende reaktionsmuligheder ikke indebærer. Især udvirkning af en forsoning mellem parterne via en dialog i forbindelse med mæglingen er udtryk for en positiv reaktionsform, som de traditionelle straffe eller alternativer ikke giver rum for.

RPF har bemærket, at udvalget på en række punkter finder, at de problemer, man har drøftet, ikke alle er egnede til regulering i lovform, men bør udvikle sig gennem praksis hen ad vejen. Dette synspunkt indebærer en tiltalende fleksibilitet. Men på den anden side kan det bevirke, at den dynamik, som man med rette har efterlyst i anvendelsen af konfliktråd, ikke fremmes tilstrækkeligt. På baggrund af de foretagne evalueringer, bl.a. af CASA og Rambøll Management, må man efterlyse kraftige anstrengelser på det organisatoriske plan for at motivere politi, anklagemyndighed samt andre offentlige instanser, såvel som NGO'er til at udvide anvendelsen. Oplysning og kampagner kan føre en del af vejen, men det handler også om at motivere bl. a. politiet til i højere grad at integrere konfliktrådsbehandling i deres tidlige overvejelser i det administrative system.

På to punkter finder RPF imidlertid, at *betænkningens flertal* ikke er vidtgående nok, medens de citerede *mindretal* mere radikalt går ind for

- 1) at konfliktråd også bør kunne anvendes ved strafpositioner over 3 måneder – altså ved mere alvorlig kriminalitet, og
- 2) at konfliktrådsbehandling bør kunne fungere som et *alternativ* til straf og ikke blot som et *supplement*, der eventuelt kan tillægges formildende virkning ved afgørelsen om sanktionens art og alvor.

Ad 1): RPF finder, at man bør forsøge at anvende konfliktrådsbehandling også ved mere alvorlige kriminalitetsformer end de af flertallet foreslåede. Mindretallet foreslår noget sådant iværksat foreløbig som et forsøg – og dette kan RPF tilslutte sig som et beskedent minimum.

Ad 2): RPF finder, at konfliktrådsbehandling først rigtigt kan udløse sit forsonende og rehabiliterende potentiale, hvis det kommer til at fungere som egentligt alternativ til frihedsstraf. Dels for at motivere gerningsmænd til at gå med til behandling af sagerne i konfliktråd, dels for netop at undgå at – især unge – gerningsmænd udsættes for de uheldige og stigmatiserende følgevirkninger af institutionsanbringelse.

Der tales flere steder i betænkningen om konfliktråd som en metode til at forebygge ny kriminalitet, hvilket RPF finder væsentligt. Men denne forebyggelse forudsætter netop, at man undgår den placering sammen med mere hærdede kriminelle, som det nuværende system i alt for vidt omfang indebærer. For de unge lovovertrædere vil brugen af konfliktråd i stedet for straf også være i bedre overensstemmelse med kravene i FNs Børnekonvention, som nugældende praksis i et stigende antal tilfælde overtræder. Men dette forudsætter altså netop, at der er tale om et egentligt alternativ til almindelig straf, og ikke kun et supplement, hvis væsentligste funktion må siges at være af mentalhygiejnisk karakter.

Det har været indvendt, at man ved at give mulighed for anvendelse af konfliktråd i stedet for straf risikerer at give forurettede alt for store muligheder for at påvirke sanktionsfastsættelsen for gerningsmanden – straf eller andet – og dermed forskyder balancen mellem parterne. Hertil bemærkes, at det efter de omtalte forbilleder for konfliktrådsbehandling er set som en opgave for den neutrale mægler at modvirke eventuel pression fra den ene part mod den anden og at sikre, at eventuelle aftaler ikke indeholder urimelige eller uproportionale konsekvenser for nogen af parterne. Også frygt for, at mægleren skulle blive udsat for pression fremføres imod ”alternativ-tanken”. Hertil er at sige, at mæglere selvfølgelig bør have beskyttelse mod pression som andre offentligt ansatte. Og at de her fremførte betænkeligheder ikke har vist sig i forbindelse med de ordninger i udlandet, der indebærer konfliktråd som egentligt alternativ til straf.

Endelig finder RPF det væsentligt, at konfliktrådsbehandling i stedet for straf bør kunne udelades af gerningsmændenes straffeattest og dermed mindske den stigmatisering, der ellers truer (re)integrationen af lovovertræderne.

RPF er forberedt på den indvending, at en sådan udvidet brug af konfliktråd vil gå imod den tendens imod strengere straffe og hævn som begrundelse for straf, som i stigende grad præger den offentlige og politiske debat. Hertil må anføres, at erfaringerne viser, at konfliktrådsbehandling i højere grad kan virke til at give gerningsmanden blik for konsekvenserne af hans skadelige adfærd og påvirke hans motivation til at undlade at begå ny kriminalitet. Den bitterhed, som traditionel straf ofte fremkalder – ikke mindst hos unge gerningsmænd i en marginaliseret situation – modvirkes konstruktivt ved mødet med offeret i et konfliktråd og muligheden for at få talt ud med denne, give en undskyldning – og angre sin handling. Psykologisk set er dette en meget bedre måde at beskytte samfundet imod yderligere kriminalitet, samtidig med at gerningsmanden soner sin overtrædelse over for både ofret/forurettede og samfundet. Og netop ofrene vil føle sig bedre tjent med den udsoning, der ligger i en aftale i konfliktrådet, end med den golde tilfredsstillelse af hævnmotivet, der blot vil avle negative reaktioner.

RPF skal derfor indstille, at et udkast til forslag til lov om konfliktråd ændres i henseende til de to her påpegede svagheder i det ellers konstruktive forslag.

På vegne af Retspolitisk Forening

Den 16. februar 2009

Bjørn Elmquist
formand

Jørgen Jepsen
tidl. bestyrelsesmedlem